

12. Шкоріненко В. О. Народний танець у традиційній і сучасній культурі України : дис... канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.01 «Теорія та історія культури». Київ : ДАКККіМ, 2003. 188 с.
13. Эльяш Н. Поэзия танца // Советская культура. 1970. 14 марта.

References

1. Bezklubenko, S. (2010). Art: terms and concepts: Encyclopedia edition, (Vol. 2). Kyiv: Institute of Cultural Studies of the AAU [in Ukrainian].
2. Borymska, H. (1974). Gems of Ukrainian Dance. Kyiv: Art [in Ukrainian].
3. Vasylenko, K. (1997). Ukrainian dance. Kyiv : ИПК ПК [in Ukrainian].
4. Humeniuk, A. (1963). Folk choreographic art of Ukraine. Kyiv: Academy of Sciences of the USSR [in Ukrainian].
5. Preservation and development of folk-stage dance of the regions of Ukraine (2017). A collection of materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference, November 28–29. Kyiv [in Ukrainian].
6. Kiptilova, N. (2014). Hopak is one of the phenomena of Ukrainian dance. *Visnyk of the Lviv University. Serie Arts*, 14, 75–80 [in Ukrainian].
7. Lytvynenko, V.A. (2009). P. P Virskyi's creativity in the international information space. *Bulletin of KNUKiM. Series in Arts*, Issue 20, 65–72 [in Ukrainian].
8. Keldysh, G.V. (Ed). (1990). Musical encyclopedic dictionary. Moscow: Soviet Encyclopedia [in Russian].
9. Churko, Iu.M. (Ed). (1989). Main principles of study and development of choreographic folklore: Information, experience. Moscow: VNMTSNT and KPR, 1989 [in Russian].
10. Pavis, P. (2006). The Dictionary of the theater. Lviv: Publishing Center of the Ivan Franko National University of Lviv [in Ukrainian].
11. Stanishevsky, Yu.O. (2003). Ballet Theater of Ukraine: 225 years of history. Kyiv [in Ukrainian].
12. Shkorinenko, V.O. (2003). Folk dance in the traditional and modern culture of Ukraine. Candidate's thesis. Kyiv: ДАКККіМ [in Ukrainian].
13. Eliash, N. (1970, March 14). Dance poetry. *Soviet culture* [in Russian].

УДК 372.853

Шумакова Світлана Миколаївна,
кандидат мистецтвознавства,
старший викладач кафедри режисури
Харківської державної академії культури
svetlana-klr@ukr.net
ORCID: 0000-0003-1639-7981

СЦЕНІЧНЕ МИСТЕЦТВО: ЛОГІКА АКТУАЛЬНОГО ОСМИСЛЕННЯ

Мета роботи – в актуальному контексті наближення освітніх технологій до професіоналізації, реалізації сучасних критеріїв і шляхів здобуття спеціалізованого знання, розглянути особливості побудови системи навчання як розгортання професійної специфіки досліджуваної сфери сценічного мистецтва, головним чином, як площину професіоналізації, надзвичайно важливу для розуміння суті професійного розвитку, коли відбувається жорстка фіксація професійних знань майбутнього фахівця, що призводить до займання

активного професійного орієнтування як процесу саморуху, самопородження внутрішніх рушійних відносин. **Методологія** ґрунтується на компетентнісному підході до розкриття граней смислового поля формування сценічної професійної компетентності в руслі кутів зору дидактичної інноватики. **Наукова новизна** полягає в означенні конструктивного педагогічного пріоритету професійно-орієнтованого навчання за спеціальністю «Сценічне мистецтво» «алгоритмам» креативного мислення, репрезентуючого здійснення і включення «механізмів творчості» як поєднання однозначного і багатозначного видів знання на основі багатозначно-континуальних і однозначно-дискретних логік, суміщення множинності ликів творчого «Я», що дає змогу реалізувати нетривіальне мистецьке бачення. **У висновках** сформульовано: змістова інновація технологій навчання за спеціальністю «Сценічне мистецтво» полягає у винесенні в їх прерогативу ключової доктрини – підвищення рівня професійного знання щодо сценічного творення шляхом маркування креативності імперативом змісту професійної самореалізації.

Ключові слова: актуальні освітні технології, креативне мислення, творчий пошук, професійні навички генерації нових ідей.

Шумакова Светлана Николаевна, кандидат искусствоведения, старший преподаватель кафедры режиссуры Харьковской государственной академии культуры

Сценическое искусство: логика актуального осмысления

Цель работы – в актуальном контексте приближения образовательных технологий к профессионализации, реализации современных критериев и путей получения специализированного знания, осмыслить особенности построения системы обучения как развертывание профессиональной специфики рассматриваемой сферы сценического искусства, главным образом, как плоскость профессионализации, чрезвычайно важной для понимания сути профессионального развития будущего специалиста, когда происходит жесткая фиксация профессиональных знаний, что приводит к возгоранию активного профессионального ориентирования как процесса самодвижения, самопорождения внутренних движущих отношений. **Методология** базируется на компетентностном подходе к раскрытию граней смыслового поля формирования сценической профессиональной компетентности в русле углов зрения дидактической инноватики. **Научная новизна** заключается в определении педагогической конструктивности приоритета профессионально-ориентированного обучения специальности «Сценическое искусство» «алгоритмам» креативного мышления, репрезентирующего осуществление и включение «механизмов творчества» как сочетание однозначного и многозначного видов знания на основе многозначительно-континуальных и однозначно-дискретных логик, совмещения множественности ликів творческого «Я», что позволяет реализовать нетривиальное мышление. **В выводах** сформулировано: содержательная инновация технологий обучения специальности «Сценическое искусство» заключаются в вынесении в их прерогативу ключевой доктрины – повышения уровня профессионального знания в области сценического созидания путем маркирования креативности императивом содержания профессиональной самореализации.

Ключевые слова: актуальные образовательные технологии, креативное мышление, творческий поиск, профессиональные навыки генерирования новых идей.

Shumakova Sitlana, Ph. D. in History of Arts, Kharkiv State Academy of Culture, Directing Department, Senior Lecturer

Stage art: the logic of actual comprehension

The purpose of the article – in the actual context of the approximation of educational technologies to professionalization, the implementation of modern criteria and ways of obtaining specialized knowledge, to consider the features of building a learning system as the deployment of a professional specificity of the field of performing arts, mainly as a plane of professionalization, extremely important for understanding the essence of professional development, when there is a rigid fixation of professional knowledge, which leads to the ignition of an active professional

orientation as a process of self-movement, self-generation. The methodology is based on a competent approach to the disclosure of aspects of the formation of scenic professional competence in the context of didactic innovations. The scientific novelty consists in determining the pedagogical constructiveness of the priority of professionally oriented learning in the specialty "Theatrical art" to the "algorithms" of creative thinking, representing the implementation and inclusion of "mechanisms of creativity" as a combination of single-valued and polysemantic types of knowledge on the basis of meaningfully continuous and uniquely discrete logics, combining the multiplicity of faces of the creative "I", which allows you to realize an exceptionally special way of thinking. Conclusions: the innovative content of teaching technologies in the specialty of "theatrical art" in the framework of its prerogative goal - mastering students' professional skills in creating innovative ideas in the context of creativity, which can be defined as a promising line for updating the disciplinary structure of content in training future professionals in the field of performing arts, when the doctrine is to raise the level of professional knowledge in the field of creativity as an imperative of the content of professional growth and self-actualization.

Key words: *actual educational technologies, creative thinking, creative search, professional skills of generating new ideas.*

Актуальність теми дослідження. XXI ст. вимагає перетворення багатьох традиційних уявлень про освіту і характеризує широке залучення в сферу пріоритетних наукових досліджень проблем освітньої інноватики, здатної здійснити докорінну реорганізацію системи навчання, яка повинна володіти гнучкістю і легко адаптуватися до вимог і запитів ринку.

Сучасна соціокультурна ситуація свідчить, що процес знання реалізується і обґрунтовується у площині певних феноменів і тенденцій, а саме: актуалізації тенденції інтегрального ракурсу педагогічної теорії і практики, виявляючи процес створення інтегрованих спеціальних курсів, які поєднують методології й технології з метою підготовки кваліфікованих фахівців нового змісту [1; 2].

Інтегрованим результатом і найважливішим критерієм якості вищої фахової освіти як узагальнюючої характеристики освітньої діяльності та її результатів в сучасному розумінні є розвиненість у випускника здатності застосовувати сформовані компетенції для ефективного вирішення різноманітних професійних завдань в умовах, що перманентно змінюються. Актуальна нині компетентнісна стратегія розвитку освіти вимагає формування у студентів єдності знань, умінь, навичок, готовності і здатності використання їх у своїй професійній діяльності.

Освітні прогалини методологічного і методичного характеру полягають в тому, що за «частоклом» пред'явлених до навчання формально-змістових вимог таких, як узагальненість, повнота, логічна строгість, абстрактність, якість знакової форми тощо, не рідко не враховується інтегральна панорама саме професійних тонкощів знань.

З огляду на стале наближення сучасних освітніх технологій до професіоналізації, реалізації нових критеріїв і шляхів отримання знання, система педагогічних умов повинна бути спрямована не стільки на активне засвоєння змісту діяльності (знань, умінь, навичок), не стільки на опанування «професійно важливих якостей», скільки на формування системи принципів активного пошуку і породження в процесі професіоналізації нових форм професійної діяльності, бо професіонал може «зберегти себе» в найвищій точці

професійного розвитку лише за умов *займання активного професійного орієнтування як процесу саморуху, самопородження внутрішніх рушійних відносин.*

Смисловим вектором орієнтації професійного змісту сфери сценічного мистецтва, підведенням його під формат бачення викликів сьогодення, на думку автора, є мислення поза сталими патернами та погляд на речі з непритаманної їм точки зору, коли превалюючою рушійною силою постає мислення креативне, яке не просто перетворює ідеї в реальність, а скоріше в поліфонію смислів як мерехтливий рух творчої енергії.

Аналізуючи зміст освіти як її *якісного результату та компетентнісного навчання* у фаховій підготовці студентів за спеціальністю «Сценічне мистецтво», треба зауважити, що, по суті, навчання креативному мисленню апелює до включення не тільки механізми творчості, а радше до поєднання однозначного і багатозначного видів знання на підґрунті багатозначно-континуальної і однозначно-дискретної логік, суміщення множинності лків творчого «Я», що дає змогу реалізувати творчий почерк митця.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблематика оновлення фахового знання в межах підготовки студентів за спеціальністю «Сценічне мистецтво», на жаль, понині не представлена істотним корпусом робіт, оскільки ще не отримала належного рівня наукової розробки.

Суттєве значення в дослідженні окресленої проблематики мають основоположні праці дослідників, які розглядали:

– проблеми педагогічної методології – С. Гончаренко, М. Данилов, В. Загвязинський, В. Краєвський, В. Сластьонін;

– актуальні питання розвитку креативності: метод «Креативного поля», концепція обдарованості – Д. Богоявленська; психології загальних здібностей і креативності – В. Дружиніна; концептуальні ідеї формування креативності, творчого потенціалу – В. Дружиніна, Л. Іванова, С. Степанов, Н. Хазратова, В. Юркевич, Є. Яковлева та ін.;

– підходи до ідентифікації креативності – Д. Богоявленська, В. Дружиніна, В. Петровський, М. Холодна, В. Шадриков та ін.

Відтак мета статті – в актуальному контексті наближення освітніх технологій до професіоналізації, реалізації сучасних критеріїв і шляхів здобуття спеціалізованого знання, розглянути особливості побудови системи навчання як розгортання професійної специфіки сфери сценічного мистецтва, головним чином, як *площину професіоналізації.*

Виклад основного матеріалу. Як відомо, сьогодення стало актуалізує у центрі своєї уваги проблематику вишівської професійної підготовки, зокрема шляхи й критерії формування професійно-особистісних компетенцій та розвиток індивідуального стилю майбутнього фахівця як фактор підвищення якості освіти. Слід зазначити, що проблематику підготовки фахівців сфери сценічного мистецтва окреслює необхідність вирішення ряду загострених протиріч, що виникли останнім часом: по-перше, протиріччя між потребою в компетентних професіоналах – митцях сцени – і недостатньою розробленістю теоретичних і методичних основ проектування цілісного процесу їх підготовки;

по-друге, протиріччя між потребою в спеціалістах нового типу, які володіють ключовими компетенціями, і переважанням в фаховій освіті методів, що не забезпечують необхідний рівень готовності до застосування отриманих знань у сценічній професійній діяльності; по-третє, протиріччя між традиційними підходами, заснованими на засвоєнні нормативно заданої суми знань, умінь, навичок і високою динамікою розвитку сучасних технологій, що вимагають постійного підвищення кваліфікації фахівця; по-четверте, протиріччя між необхідністю задоволення перспективних потреб ринку праці в кваліфікованих фахівцях сфери сценічного мистецтва з урахуванням прогнозів зміни змісту їх професійної діяльності та можливостями системи освіти.

Проблему підготовки фахівців сфери сценічного мистецтва доцільно розглядати як із зовнішніх, традиційних змістовно-технологічних позицій, вдосконалення змісту і технологій професійної підготовки в контексті розробки і впровадження професійних навчально-методичних орієнтирів освітнього процесу, так і з внутрішніх – готовності майбутніх фахівців успішно увійти у сучасне фахове поле і професійно самореалізуватися в його умовах.

Інформаційний бум, швидка зміна технологій й різко зростаюча соціальна динаміка, як стверджує В. П. Шестак, «зумовлюють швидке старіння набутих професійних і загальнокультурних знань, втрату ними актуальності. Випускник навчального закладу виявляється незатребуваним або не підготовленим до вимог, які пред'являються згідно викликів часу, постаючи функціонально нездатним ефективно виконувати свої професійні функції, навіть незважаючи на отриману освіту» [7].

Слід констатувати: вже аксіомою стало твердження, що молодий фахівець нерідко вирізняється слабким рівнем професійної орієнтованості, бо інформація, яка засвоюється студентом, швидко застаріває, зміст навчальних програм не встигає відобразити зміни, що відбуваються у розглядуваній предметній області, крім того, немає чітких критеріїв відбору інформації, необхідної для успішної роботи за фахом, що викликає відомий ефект «надлишку інформації». В цілому традиційний зміст професійної освіти неадекватно відбиває ту дійсність, в якій майбутньому фахівцю доведеться жити і працювати [3]. Тому не викликає сумнівів той факт, що сучасний освітній простір повинен орієнтуватися на таку систему освіти, яка передбачає не стільки рішення базових завдань формальної освіти, скільки виховання здатності і прагнення студента до розвитку і перетворення як самого себе, так і навколишнього світу, по суті, *компетентнісного навчання й виховання особистості нового типу – фахівця, який наділений креативним мисленням й почуттям свободи, коли креативно-інноваційне мислення постає новою фаховою компетенцією – «ментальною одиницею» виміру творчості, «квантом творчості».*

Синтезуючи сучасні аспекти проблематики фахової підготовки за спеціальністю «Сценічне мистецтво», автор прийшов до наступних узагальнень: по-перше, принципово визначальним слід вважати створення багатосходинкових технологій навчання, що забезпечують компетентних фахівців, які *спроможні відповідати сучасним запитам ринку праці,*

реальності новітніх культурно-мистецьких креативних індустрій; по-друге, весь зміст навчання повинен виступати як велика система, яка відображає цілісну панораму взаємодій особистості зі сценічним мистецтвом за допомогою як розвитку індивідуального стилю майбутнього фахівця, так і процесів творчих міжособистісних взаємодій; по-третє, професійну підготовку слід розглядати виключно як перманентний інноваційний процес, що постійно уточнюється з метою набуття найбільшої ефективності й підвищення якості професійної освіти; по-четверте, професійна підготовка повинна передбачати сутнісне переосмислення й розширення дисциплінарного змісту в руслі актуалізації необхідності затвердження його нової організаційної структури; по-п'яте, освітні технології навчання студентів за спеціальністю «Сценічне мистецтво» повинні апелювати до рівня підготовки лідерів креативних арт-проектів. Врахування даних позицій сприятиме рішенню проблеми підвищення конкурентоспроможності випускників, що володіють актуальним знанням в царині сценічного мистецтва.

Однією з принципів сходинок зростання ефективності компетентнісного навчання студентів за спеціальністю «Сценічне мистецтво» є, на погляд автора, виокремлення превалюючої доктрини – підвищення рівня професійного знання щодо сценічного творення шляхом маркування креативності імперативом змісту професійної самореалізації. Бо креативність, як рух вперед, продукує здатність привнести в наявний порядок речей нове, чого раніше не було, відмовитись від передумов, які приймаються без обговорення, зруйнувати стереотипи. Креативність проявляється у розробленні цілком нових систем, у новій комбінації уже відомої інформації, вживанні відомих підходів до цілком нових ситуацій, переосмисленні їх у новому ключі як формування аналогій і поєднання концептуальних прогалів – «переформатування» проблеми. Розуміння креативності як процесу, що полягає в подоланні звичних кліше на кінцевому етапі розумового синтезу і в широті поля асоціацій, може дозволити не тільки підвищити наочність дидактичного результату, але й створювати певну емоційно-естетичну атмосферу навчання, метою якого, автор вважає, виокремлення «алгоритмів», що «вибудовують» нетривіальність, незвичність ідей, яскраво виражене прагнення до інтелектуальної новизни, зумовлюючи рівень творчого потенціалу.

Очевидно, що креативність тісно пов'язана з поняттям творчості. Зокрема, за словниковими виданнями, креативність (англ. *creativity*) в інтегральному розумінні – творчі можливості (здібності) людини, які можуть проявлятися в мисленні, почуттях, діяльності, характеризуючи особистість загалом і /або її окремі сторони, продукти діяльності, процес їх створення. Виникає запитання: чи відрізняється креативність від творчості? Є нюанси: творчість, як відомо, – це створення чогось принципово нового; креативність – інструмент і ресурс знаходження раціонального розв'язання ділових і життєвих задач. Творчість – первинна і фундаментальна, проте у креативному ракурсі підпорядкована прагматичній цілі, коли креативність розуміється як процес створення нових образів, переконструювання елементів у нові комбінації, відповідно до поставленої задачі і вимог ситуації [1; 2].

Навчання майбутнього митця знаходить нестандартні, інноваційні рішення реалізації творчих ідей в контексті поліаспектного розуміння принципів їх втілення, на думку автора, може бути вирішено шляхом структурної побудови навчання з позицій: превалювання діалектики багатозначно-континуальної і однозначно-дискретної логік мислення; розуміння процесу пошуку творчої ідеї свідомими, чітко структурованим, перетворюючим думки в реальність, енергію творчої зосередженості; окреслення понятійного апарату та теорії «латерального мислення»; теорії рішення зображувальних завдань; ознайомлення зі стратегіями та тактиками генерації креативності. Таким чином, дисциплінарно-дидактичні одиниці повинні формувати у студентів професійні компетенції, готуючи до широкого використання цілої палітри професійних нюансів, по суті, всебічно відтворюючи поле професійної діяльності майбутнього фахівця, коли прийоми та методи вирішення завдань не просто стимулюють розумову діяльність, а й включають знання щодо формальних методів створення ідей, розроблених до цього часу [1; 2; 4; 5; 6].

Виходячи з вищевикладених положень, окреслимо змістову експозицію технологій навчання креативному мисленню в найзагальнішому вигляді в межах взаємопов'язаних між собою багатьма і глибокими «нитками» змістових складових, кожна з яких має свою специфіку й існує не окремо, а в діалектичному взаємозв'язку з іншими, відображаючи плавні змістовні переходи, коли немає розривів, прогалів і непроникних перегородок щодо дисциплінарного змісту.

Навчання креативному мисленню, безсумнівно, апелює до поглядів відомого англійського спеціаліста в області творчого мислення Едуарда де Боно, який акцентує увагу саме на «формулах» здійснення і включення «механізмів творчості» як *продукування нового знання на основі багатозначно-континуальних і однозначно-дискретних логік*, що дає змогу *реалізувати творчий порив як мислення креативне*. Дисциплінарна компоновка змісту, слідуючи цілі професійного навчання і сприяючи виникненню у свідомості студента цілісної системи професійних знань, повинна бути орієнтована на «отримання на виході» особистості, в структурі якої процесі набуття знання піднімаються до рівня свідомої творчості.

Профілізація змістово-дисциплінарного поля компетентнісного навчання передбачає позиції: суміщення множинності ликів творчого «Я»; подвоєння реальності і непрямі стратегії оцінки двоїстості; багатозначно-континуальна і однозначно-дискретна логіки мислення; творча проблема як наскрізний процес; природа прозорливості; потокограма, куди стікаються творчі думки; креативне мислення в дії: шість фігур мислення; принцип «Як піймати ідею за хвіст»; паралельне творче мислення: метод ТРІЗ (теорія рішення зображувальних завдань), ментальні карти (автор – Тоні Б'юзен), синектика (автор – Вільям Гордон), метод фокальних об'єктів (автор – Чарльз Вайтинг), морфологічний аналіз (автор – Фріц Цвіккі) тощо. Дидактичні технології мають передбачати не стільки аналіз і узагальнення теоретичного багажу з креативного творення, скільки напрацювання практичного досвіду з метою екстраполяції на проблемну сферу майбутньої професійної діяльності, що закладає основу для

формування творчої ідентичності майбутнього фахівця, виявляє націленість на обґрунтування шуканих складових творчості, зокрема креативно-інноваційного бачення. Тож в змістово-дисциплінарному горизонті мають бути представлені різні оптики, кути і точки зору, що задаються трактуванням креативності і які ведуть не тільки до особливої логіки постановки фахових проблем, а й до різних стратегій їх вирішення.

Педагогічний вплив має бути покликаним до об'єктивного відображення професійної точки зору на практичну діяльність в світлі принципового уявлення про порядок застосування важелів креативного мислення, відтворення неординарних шляхів освоєння професійної майстерності. Іншими словами, повинен навчити студентів знаходити нестандартні, інноваційні рішення реалізації творчих ідей, і не просто думати незалежно, гнучко і з уявою, а продуктивно діяти в ситуаціях новизни, невизначеності, неповноти вихідних даних і відсутності чіткого алгоритму вирішення професійних проблем, що дозволяє розум працювати гнучким і самоцінним чином в сенсі зосередженості на баченні нових альтернатив, не вкорінених в звичних способах мислення, всупереч раціональному і логічному.

Слід наголосити, що робота над творчими задачами повинна бути побудована на системі дидактичних процедур освоєння креативності, що концентрують увагу на всіх станах, які виникають у студентів в ході набуття нового творчого досвіду, інспіруючи формування нових естетичних пріоритетів, прудкості та оригінальності творчого мислення й толерантності по відношенню до невизначеності, загострення творчої інтуїції, варіабельності образотворення. Тож формування якісно нового змісту фахового навчання за спеціальністю «Сценічне мистецтво» в рамках креативних координат, що сьогодні виходять на перший план у життєвому просторі, як сутнісне підґрунтя поглиблення професійного спрямування педагогічного процесу, розширення фахових знань, відкривають нові перспективи розвитку варіативності процесу навчання як такого.

Таким чином, в світлі безпрецедентних змін сучасної освіти – кардинального осучаснення дисциплінарної проблематики – забезпечення її тісної взаємодії із практикою професійно-орієнтованого навчання, зокрема теоретико-практичної потреби суттєвого оновлення фахової освіти майбутніх професіоналів сфери сценічного мистецтва, ефективним результатом, спрямованим на пояснення смислу практичного осягнення сценічного творення, детермінуючою домінантою специфічної неповторності якого є креативність, можна вважати зосередженість в вимірах проблемного поля креативного мислення, що фундує креативний потенціал майбутніх спеціалістів й надає фаховому навчанню особливої зацікавленості.

Наукова новизна полягає в означенні конструктивного педагогічного пріоритету професійно-орієнтованого навчання за спеціальністю «Сценічне мистецтво» «алгоритмам» креативного мислення, репрезентуючого здійснення і включення «механізмів творчості» як поєднання однозначного і багатозначного видів знання на основі багатозначно-континуальних і однозначно-дискретних

логік, суміщення множинності лків творчого «Я», що дає змогу реалізувати нетривіальне мистецьке бачення.

Висновки. Насамкінець наголосимо, що на сучасному етапі мистецька вища школа переживає особливий етап розвитку, коли створюється ефективна система методологічного і науково-методичного супроводу модернізації фахової освіти, їх визначення та забезпечення впровадження. Оновлення фахового знання в області підготовки за спеціальністю «Сценічне мистецтво» повинно полягати у прерогативі надбання професійних навичок генерування інноваційних ідей в контексті креативної творчості, що може визначатися не просто перспективною лінією оновлення змістовно-дисциплінарних основ професійного навчання майбутніх фахівців сфери сценічного мистецтва, а реальним набуттям свого погляду, стилю, барв творчих інтенцій – принциповим рівнем фахового знання щодо сценічного творення – шляхом визначення креативності імперативом змісту професійної самореалізації.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з обґрунтуванням організаційних засад фахового навчання, змістово-дисциплінарних нововведень, виявлення дидактичного підґрунтя навчальних планів, їх змістового і структурного удосконалення, створення інноваційних технологій навчання.

Література

1. Антонова О. Є. Сутність поняття креативності: проблеми та пошуки. Теоретичні і прикладні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012, 284 с.
2. Библер В. С. Мышление как творчество. М.: Политиздат, 1975. 399 с.
3. Бордовский Г. А. Управление качеством образовательного процесса: монография. Санкт-Петербург: РГПУ имени А. И. Герцена, 2001, 359 с.
4. Пономарев Я. А. Фазы творческого процесса. Исследование проблем психологии творчества. М.: Наука, 1983, 326 с.
5. Эдвард де Бонно. Гениально! Инструменты решения креативных задач.. М.: Альпина Паблишер, 2015, 381 с.
6. Эдвард де Бонно. Искусство думать: Латеральное мышление как способ решения сложных задач. [Lateral Thinking. An Introduction]. М.: Альпина Паблишер, 2015, 172 с.
7. Шестак В. П. Научно-исследовательская работа студентов: проблемы и решения. М.: Изд-во МЭИ, 2006, 200 с.

References

1. Antonova, O.E. (2012). Sutnist poniattia kreatyvnosti: problemy ta poshuky. Teoretychni i prykladni aspekty rozvytku kreatyvnoi osvity u vyshchii shkoli. Monograph: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka [in Ukrainian].
2. Bibler, V.S. (1975). Thinking as Creativity. Moscow: Politizdat [in Russian].
3. Bordovsky, G.A. (2001). Upravleniye kachestvom obrazovatel'nogo protsessa [Quality management of the educational process]. Monograph: St. Petersburg, Publishing house of Herzen State Pedagogical University of Russia [in Russian].
4. Ponomarev, Ya.A. (1983). Phases of the creative process. Study of the problems of the psychology of creativity. Moscow: Nauka [in Russian].
5. Edward de Bono. (2015). Brilliantly! Tools for solving creative tasks. Moscow: Alpina Pablisher [in Russian].
6. Edward de Bono. (2015). The art of thinking: Lateral thinking as a way of solving complex problems. Moscow: Alpina Pablisher [in Russian].
7. Shestak, V.P. (2006). Scientific-research work of students: problems and solutions. Moscow: Izd-vo MPEI [in Russian].